

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. I. De prima & proxima actuum humanorum Regula.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

CAPUT V.

Regulæ Morum.

§. I.

*De prima & proxima actuum humano-
rum Regula.*

Prima ac suprema actuum humanorum regula est Lex Dei æterna, quæ dicitur à S. Thoma, *Ratio Divina Sapientiæ omnia in finem debitum dirigentis*; & à S. August. *Summa ratio, cui obtemperandum est*. Hæc enim sola ex se indefectibilis est, & universalis in regulando ac dirigendo, in cuius virtute omnis alia regula dirigit, juxta illud Pl. 4. *Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? signatum est super nos lumen vultus tui Domine*. Sunt equidem alii, qui aliam regulam æterna Dei lege suo modo priorem assignant, nempe convenientiam cum natura rationali, ut rationalis est: sic actus aliqui, uti cultus Dei, decent naturam rationalem; alii, ut odium Dei, illam dedecent ante omnem aliam legem; unde aliqua dicuntur præcipi, quia honesta: alia prohiberi, quia inhonesta.

Nihilominus tamen hæc condignitas & exigentia, ut aliqua præcipiantur, alia prohibeantur, non videntur esse regula formalis: quia nempe, ut ait S. Thom. Lex & regula est quædam ordinatio rationis ad bonum; sine ratione autem non datur ordinatio rationis, quamvis dari possit fundamentum ordinationis. Ratio autem humana est defectibilis; ergo assignari debet ratio, & dictamen Divinum, quod omnia secundum condignitatem rectissime ac sanctissime ordinat. Et hæc est prima regula ex se determinatissima ad præcipiendum, quidquid exigit præcipi, & prohibendum, quidquid exigit prohiberi; & quæ habent talem exigentiam radicalem, dicuntur præcepta aut prohibita lege Divina naturali, sique contra hanc agatur, fiunt mala malitia formali. Si talem exigentiam non habeant, & prohibeantur, evadunt mala malitia formali, quia prohibita lege positiva. Sed hoc ipsum reducit ad legem Dei naturalem & æternam: etenim lex Dei naturalis & æterna hoc ipsum dicat, videlicet non esse faciendum, quod fieri prohibetur per legem aliquam positivam ac temporalem, siue Divinam, siue etiam humanam, à legitima potestate institutam: ergo Lex Dei æterna est prima ac suprema morum regula.

Proxima verò & immediata actuum humanorum regula, est ipsum dictamen conscientie, quod in nobis est per modum iudicii practici, dictantis voluntati, quid sit bonum, quidve malum. Ita S. Thom. 1. 2. q. 71. a. 6. *Regula, inquit, voluntatis humanæ est duplex, una propinqua & homogenea, scilicet humana ratio: alia verò est prima regula, scilicet lex æterna, quæ est quasi ratio Dei*. Licet enim creaturæ irrationales habeant principium dirigens extrinsecum, ut regula dirigens sagittam in scopum non est in sagitta, sed in sagittante; creaturæ tamen rationales seipsas dirigunt. Voluntas autem, cum sit cæca, non aliter dirigitur, quam per rationis humanæ lumen, quæ ratio, ut ait S. Thomas derivatur à lege æterna, tanquam propria ipsius imago. Unde lex æter-

H h h

na

na promulgatur quasi, nobisque innotescit per rationem nostram seu conscientiam: quare prout voluntas se conformaverit, vel non conformaverit huic regulæ dictanti, aliquid esse honestum vel inhonestum, actio etiam erit honesta vel inhonesta. Nota hic, rationem nostram non vocari conscientiam, quando præcisè speculatur; sed tantum quando voluntas per illam ad praxim tendit. Nota 2. Varios distingui conscientiae status, præcipuè septem, nempe conscientia recta, prava, probabilis, dubia, certa, scrupulosa, & erronea, de quibus Theologi.

Ex hac gemina morum regula, aliæ derivantur plures, prout fusiùs explicant, qui legis aut juris divisiones exponunt. Nam præter jus naturale, quod non dependet à voluntate libera, sed immediatè ligat naturam rationalem per legem illam Dei naturalem, necessariam ac æternam, superiùs explicatam: aliud est jus positivum, quod pendet ex libera voluntate Dei vel creaturæ; unde aliud est Divinum, quod Deus ipse liberè dictavit, uti fuit Lex antiqua olim Judæis data, nunc Lex nova per Christum Christianis tradita: Aliud humanum; atque istud vel Canonicum, in ordine ad gubernationem Ecclesiæ; vel Civile in ordine ad regimen politicum Reipublicæ: quod utrumque varias iterum subdivisiones habet. Inter jus naturale & positivum quasi medium est jus Gentium: nam istud ita pendet à libera hominum voluntate, ut tamen fundetur in aliqua necessitate hominibus in societate viventibus communi; adeoque exigitur à vita hominum sociali, proinde Gentium usu & moribus introductum est per modum legis præceptivæ aut permissivæ; quo jure introducta sunt bella, paces, fœdera, contractus bene multi, & similia ad vitam socialem necessariam, inter quæ plures numerant primam rerum divisionem. Quæ omnia eò tendunt, ut vitam vivamus rationali naturæ conformem, Deo debitum tribuamus cultum, pacem & justitiam servemus Christianam, ac omnium salutem prospiciamus, tandemque ad finem nostrum beatitudinis æternæ perveniamus.

§. II.

De Lege humana & Regimine politico.

Non solum Lex naturalis & Divina, sed etiam positiva humana; (nisi puerè poenalis sit) postquam ritè lata est, promulgata ac divulgata, habetque conditiones requisitas, quæ quatuor ab Isidoro numerantur, ut nempe constet ratione, ut religioni conveniat, ut congruat disciplinæ, ut salutem proficiat: talis inquam, Lex subditos obligat in conscientia, uti definitum est in Conc. Const. & Trid. juxta illud Apost. ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt; itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et paulo post: *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed propter conscientiam.*

Ratio, unde facultas condendi leges, desumpta ex Philos. 1. Polit. & explicata à S. Thom. opusc. 20. de Regim. Principum, duobus principis continetur. Primum est, hominem esse naturæ suæ animal sociale, & naturaliter appetere in communitate vivere; cum enim non sit sibi sufficiens in omnibus, quæ